

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. A hova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők. Minden-
nemű nyomdai munkákat felvál-
lalunk és jutányos áron végeztünk.

Megjelen belenként egyszer szombaton, másfél iven.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.
Hirdetések jutányos áron közöltnak.
Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
A hova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

Vettetek-é Szentlelket ?

A buzgó apostol ezt kérdezte Keresztelő János együgyü tanítványaitól, kik a pusztába elvonulva semmit se tudtak az első pünköst nagy dolgairól, a világ megváltásnak nagy eseményeiről és az élet fejedelméről.

De bátran kérdezhetné mi tőlünk is, a kik gyermekségünkől fogva hallottuk ezeket és most a lefolyt ünnepek alatt is értesültünk a zugó szélnek zendüléséről, a Lélek kitöltetéséről, megfélemlített bánatos szívek csodálatos átváltozásáról; mert ez történt a tanítványokkal, a kik az Ur mennybemenetele után valának egyakarattal és együtt.

Hiszen együtt volnánk még mi is — a házban a családban, a házi tüzhely körül. Együtt, de mit ér, ha a szívek folyvást távolodnak egymástól, ha napról-napra fogy a családi kötelekek összetartó ereje s napról-napra nő a gyűlölet lángja, kevesbedik a szeretet melege, szűkebb körre szorul az élet. Családapák, családanyák vegyetek és adjatok a tieiteknek szerető lelket, nehogy azt mondják majd gyermekeitek, hogy azt sem hallottuk vagyon-e Szentlélek ?

A világban nem sok vagyon, még az Ur szentegyházában is elfogyóban. Különben nem állanának szemben ellenség gyanánt a keresztyén egyházak. Elváltak ugyan egymástól, de ígéretet nyertek arra, hogy eljön majd a szent egyetértés, az egy akol és egy pásztor boldog ideje. Parancsuk is vagyok, mind a boldogító, mind a vetélkedést kizáró alázatos szolgálat felől s ime most olvasom, hogy keresztyén papok, a szeretet vallásának papjai a szerető szívek házastársi szent szövetségét is megcsufolni készek, ha az nem ő előttük köttetett. A Megváltó azt ígerte, hogy ezután sem Jeruzsálemben sem a Garizim hegyén nem tisztelik kizárólagosan az Urat, hanem mindenütt tisztelik őt lélekben és igazságban. Igazságnak, szeretetnek Szentlelke, hogy nem vettek téged a keresztyén egyházak ? S ha nem vettek, hogy vehetett volna az állam, a társadalom.

Mint a vadállatok élünk vasketrecbe zárva, az állami törvény és fegyelem veszeje alatt s rázzuk az összetartó törvények ércrostélyait, feszegetjük vaskapcsait. Csak a hatalom a mi össze tart bennünket s nem a hazáját, a közt, embertársát szerető lélek ereje. Hivők, polgárok, hazafiak, emberek ! Szentlelket, más lelket vegyetek, vagy tán azt sem hallottátok, hogy vagyon-e Szentlélek ?

VÁNDOR.

Unio.

A gyűlölet, a setéség, a szeretetlenség kezdet fognak egymással és a világosságnak fiai nem akarnak egyesülni.

Naponta feltetszenek pedig a pusztulásnak a veszedelemnek jelei is a nagy kőalkotmányu templomokon tetszenek fel, melyekről az Ur mondá hogy: kő kövön nem marad belőlök, s naponta felhangzottak az intések is, hogy eszünkbe vegyük a mi békességünkre valók.

Mi pedig meghallgatjuk a riasztó hangokat, látjuk harcnak s pusztulásnak jeleit, még az intelmeket is megértjük és meggyünk utainkon tovább.

De még is. Köztünk is történik valahára néminemű mozgolódás. A közszükség, az ellenállhatatlan kényszertől indítva egymást keresik, szövetségbe lépnek a rokon elemek. Összeteszi erejét a sok gyenge és anyagi, szellemi téren ellenállást próbál.

Az állam erősíti szervezetét, hozza törvényeit és élesíti kardját. Megmozdul a társadalom is és alakulnak a szövetségek, társulnak az osztályok és szervezkednek az emberek.

Még a protestáns egyház is készül a nehéz időkre. Tanítói és papjai összeállanak és egyesületekbe tömörülnek. Hatóságai törvényekkel rendezkednek s bölcs intézkedésekkel készülnek a nem szeretem napokra. S ki az a ki e napokat siettet, az államot, a társadalmat, a haladást fenyegető veszedelmeket hozza, ki még a szerető szívek érzékenységét a családi szentélyt sem kiméli meg?

Az ultramontán klerikális reakció, a kath. egyháznak, az államhatalmat összetörő hatalmi vágya. Itt az ő ellenség, melylyel szemben mindenkinek kezdet kell fogni, a kinek hazája, egyháza, családja kedves. A szabadság és haladás ellenségei felemelték fejüket és csodálatosan elszaporodtak. A sötétség vizei megnövekedtek és árvizzel, pusztulással fenyegetnek. Nagyon helyes tehát, ha a protestantizmus vezető emberei a védelemről tanácskoznak s csak tisztelettel adózhatunk gr. D e g e n f e l d Józsefnek, hogy a liberális akció élére állott s a rokon gondolkozásukat tanácskozásra hívta össze.

Ez a tanácskozás Budapesten f. hó 9-én tartatott meg s egy evangéliomi szövetség megalakítását határozta el.

A szövetségnek tagja lehet mindenki felekezeti különbség nélkül s célja egybefoglalni az

összes liberális elemeket. Mindazonáltal célja nem agresszív s politikai dolgokba nem ártja magát, nem annyira kifelé fordítja tekintetét, mint inkább a belső megépülésre gondol s a más felekezetiüekkel való közreműködést is jóformán a 48. XX. vallásegyenlőséget biztosító törvények céljából keresi.

Elméletileg nincs semmi kivető ebben a tervezetben. Egy a békés statusquot tentartó szövetségre fájdalom szükség vagy. Csak az a kérdés hogy ez a szövetség felel-e meg a jelen helyzetnek?

Szerintem nem. Nem pedig azért, mert azok a kik a társadalmi békét zavarják és a kath. egyház világhatalmi céljait szolgálják, már régen kiléptek a tartózkodás, az elvi kijelentések sáncai mögül is nyílt harcban ostromolják az állam, a társadalom, a haladás várta.

Velök szemben egy tisztán harcra szervezett erős sereg van szükség, és az is elkerülhetetlen, hogy e sereg felekezeti különbség nélkül a haladás, a béke, a felvilágosodás hívei közül gyűjtessék egybe, hogy a nagy antiklerikális mozgalomban mindenkinek vallás és osztály különbség nélkül egyesülhessenek.

Ezt a lehetőséget meg is adja a tervezett evangéliomi szövetség az által, hogy tagjai közzé mindeneket elhív. Ennek az elhívásnak azonban csak akkor lesz gyakorlati eredménye, ha az elhívottak nemcsak az eszmében erősödnek, nem csak a békeséget dicsőítik, hanem a békebontóknak valósággal ellene is állanak és a gyakorlati élet mezején meg is küzdenek velök.

Egyházi jelleg és jelszó alatt e küzdelem nem vezet sikerre. A kath. ultramontanizmus ellen, miután ez hatalmi és politikai kérdés, hatalmi, politikai uton is kell küzdeni s e küzdelem folytatására, a mely küzdelem jogosult s legfőbb ideje, hogy megkezdődjék — a tervezett kath. autonomia helyes megoldására pedig az állam érdekében is elkerülhetetlen, — minden magyar embernek és honpolgárnak ki kell állani s azt a prot. egyház híveinek a magok részére lefoglalni, nem helyes.

Nem akarom ezzel azt mondani, hogy az antiklerikális liga mellett magának az evangéliomi szövetségnek megalakítása felesleges volna.

Ellenkezőleg. Midőn a közszabadság veszedelemben forog, ennek védelmére minden társadalmi szervezetnek, melynek élete a szabadsággal egybefort. önként s lelkesen kell sietnie.

A prot. egyházak elvei, története, élete teljesen egybeforrott itt a magyar alkotmányos szabadság, haladás és a faj ügyeivel. Illő tehát,

hogy a nehéz napokban a szabadság védelmére a prot. egyházak is kiálljanak és e célból szét-szórta működésükbe egységet hozzanak, erőik összegyűjtését lehetővé és működésüket hathatósabbá tenék. De egyébként is indokolt, hogy miután az élet súlypontja a társadalmi tere helyeződött: a prot. egyházak ezt a mezőt is működésük körébe vonják s erejüket e téren is kifejtsék.

Erre való lenne az evangeliomi, vagy helyesebben a protestáns szövetség, mely a két esetleg az összes prot. egyházak ad hoc, tisztán társadalmi egyesítésével sietne a fenyegetett köznek védelmére.

Ez az ad hoc unió nagyobb dolog volna és több erőt adna mint a sokat markoló, de keveset szorító egyetemes szövetkezés, mely a harcot akarva nem akarva felekezeti tere tereli átál s míg egyfelől másokra is számít, a saját embereit is kénytelen lesz elmellőzni.

Mert legyünk tisztában vele, hogy manapság nemcsak azok azok a konservatív retrogád elemek, akik a kah. vallásban kereszteltettek és neveltettek, hanem a kik vérmérsékletüknél, helyzetüknél, neveltetésüknél és érdeküknél fogva ez irányhoz csatlakoztak. Megtörténhetik tehát, hogy ez evang. szövetség még a mi saját hiveinket is két táborba fogja osztani. Visszont az is tény, hogy a liberális tábor sem belőlünk áll pusztán protestánsokból, hanem a más vallásuk között is vannak annak hivei nagy számmal. Nagyobb számmal, mint a klerikális tábor emberei. Még a balgán lenézett osztályok között is az egyetemek ifjusága mint egy ember áll talpra a tudomány szabadságának ügye mellett. Ez a tudat bátorítson minket is nyílt színvallásra. Mi a sötétség ellen akarunk küzdeni. Erre nézve egy nagy társadalmi akciót óhajtunk s ez akciótól függetlenül, de annak sikere érdekében is a protestáns egyházak unióját sürgetjük.

dr. Ferenczy Gyula.

A debreceni ref. egyetem.

Meghalt. De csak a kerületi közgyűlés bölcsességében. A szivekben, a lelkekben, és a valóságban nem halt meg. Nem is fog meghalni soha! Valami bagoly huhogást hallok. Van itt az ősi hunyadi várban elég! De jó, hogy van. Most is az serkent, az indít írásra.

Hiszen én is voltam „bagoly.“ Ott abban a „reformátusok főiskolájában“ Debrecenben, a mely iskolát a „magyarországi helvét hitvallásuk“ építették. Az isteni gondviselés ide vezért a nagy Hunyadiak ősi helyén, hogy itt hirdessem a helvét hitvallás szerint Krisztus igaz tudományát. S így jutok ahoz a szerencséhez, hogy az ősi vártól kiröppenő bagoly huhogása a magam egykori „bagoly“ voltát élénkebben idézze emlékembe, mintha még most is ott volnék, a hol a „bagoly“ huhogását ha ismerik is, de megse hallják. Nohát ez a bagoly huhogás nem kellemes. Akár a valódit, akár reformátusok debreceni kollégiumának „bagoly“ diákjairól van szó. De meg ez az a madár, amelyet „halál madár“-nak is neveznek. Akár ezért sem kellemes. Nekem sem tetszik a hangja. Mégis most jól esett hallanom. Felköltötte bennem a debreceni kollégiumi „bagoly“ halálának fájdalmas közelségét. Jótékony hatást gyakorolt rám. E halál gondolata a védekezésre ösztönöz. A mit mondandó vagyok; talán „bagoly“ huhogásnak minősülhet, hogy t. i. nem sokat adnak rá. De De hiszem, hogy a közeli halálra gondolást, a rózsás reményekben ringatózóknak lelkében is felkölti s megkísérlik az orvos segítségét igénybe venni, habár halál ellen nincs is orvossá! Hátta mégis!

Hogy is állunk csak? Ugy hogy a református egyetemért mozgósítottuk az egész prot. egyházat. A debreceni főiskola a maga temérdek alapítványával, a város és egyház — ez utóbbi ugyan kissé szegényesen — mind ott vannak a magasztos cél szolgálatában. A kerület, az egyházak össze rakták filléreiket. Még nincs bezárva a jótékony forrása! Miért? Egy speciál református főiskola, mondjuk egyetem érdekében!

Az adakozók ma is élnek jó részben, némelyek soha se halnak meg.

És mi történik? Egy csomó város kézzel-lábbal keresi a kormány kegyét, hogy a harmadik egyetemet megnyerje. Jól teszi. És a kormány nagy kegyesen Debrecennek juttatja az elsőséget. Szép, de nem jó. Debrecen vagy kálvinista Róma, vagy nem. Vagy büszke erre a névre, vagy nem. Ha büszke — a mint méltán lehet — nincs szüksége állami egyetemre. Ha nem az, akkor meg ne prédikálja magának a többi református főiskolákkal bíró városokkal szemben az elsőséget!

Megalakult az O. R. L. E., amely a mai kormányzati iránynak egyházpolitikai szempontból nyílt ellensége. És ebben az egyesületben

dolgozunk az ország alkotmánya érdekében is az országos kormányzatban megnyilvánuló klerikális törekvések ellen; illetve védeni akarjuk egyházunk autonomiáját, hangsúlyozzuk ennek államfenntartó erejét, a mult példáival illusztráljuk ehez való jogosultságunkat és most annak az ősi református kollégiumnak tulajdonosa, az egyházkerületi közgyűlés, tagjaiban mind tösgyökerező ősi református testület tagadja meg magát, és készül behódolni az államnak. Nem értem. A mi a miénk, az a miénk. Ha adnak hozzá jó. Ha nem adnak úgy is jó. De mi a miénket oda nem adhatjuk semmi árért! A debreceni kollégium a reformátusoké.

Annak sem alapítványai, sem egyéb vagyona semmiféle állami intézmény tulajdonába nem mehet! Nem szabad mennie. Hirdetjük az idők gonosz voltát! És a testület a jezsuita hálóba mégis bele megy!? Csináljon az állam egyetemet Szegeden, vagy Temesvárot, vagy másut! Ez az ő dolga. A debreceni egyetemnek, mint kálvinista egyetemnek megcsinálása a mi dolgunk. Ha meg lesz jó. Ha nem úgy is jó. A tanárképző már meg van jórészben. Ez a fő. Elég gyorsan ment. A többi is jön lassanként. Erőnkkel vessünk számot. Ezt meg bírjuk már most. Elégedjünk meg ezzel. A kormány a könnyebb végét választotta a dolognak. És egy csapásra két legyet remélt ütni. Csakhogy ne legyünk mi az az egyik légy, amelyiknek árán a másik legyet ütheti, mintha csak az Arany János fülemiléje volna az, hogy t. i. neki füttyöl, sőt nem is annyira neki, mint a klerikalizmusnak.

Én is építenék itt új paróchiát, ha pl. a ferencendi zárda minden megcsináltatna s nekem csak a tetőt kellene rátételni; s azt mondhatnám, hogy ez az enyém. Éppen így tesz az állam a debreceni kollégiummal. Csinál egyetemet, azt mondja, hogy enyém, ráteszi a tetőt s „állami egyetemnek“ nevezi. Hová lesz az ő kollégium vagyona, hire, neve, dicsősége? Csak multja lesz, a jelene nem a miénk. Meghalt; tel se támad soha! Szomorú bizonyosága volna az annak a gyáva kornak, amely csak beszél, de nem tesz! Sőt még nem is beszél eleget a saját érdekei mellett.

Ha a debreceni ősi református kollégium jellegét elveszti: a nagy reformátorok sirjokban megfordulnak s felhallszik bus és fájdalmas nyöszörgésük, a méltatlan utódok megalkuvásra hajló szelleme miatt s önszégnyükben talán még a „halál madár“ huhogását is kellemesnek

fogjuk találni, ez utolsó utra kíséző dalként! De mi lesz a számadáskor?

V.-hunjad.

Kovács Sándor.

* * *

A debr. ref. egyetem buzgó harcosának az én kedves barátomnak, kinek nézeteivel általában nagyon is egyetérték, megnyugtatóra közlöm, hogy az állami egyetem tervének felvételénél szó sincs a debreceni ref. kollégium vagyónának és jellegének kifogatásáról.

Ezek mind maradnának a régiben és rendeltetésük szerint. Mindössze arról van szó e tekintetben, hogy a ref. theol. fakultás, mely az állami egyetem integráns alkatrésze lenne, a kerület által tartatnék fent. Ennek költsége 8 tanárt, 2 docenst (a dologikat nem számítva) legalsóbb hangon 100.000 korona. Ennyit fizetne általában a debr. kollégium, illetve az egyházkerület s ennyivel járulna az állami egyetem fenntartásához, mindaddig a míg maga önállóan egyetemet nem állít. Mert az állami egyetem a ref. egyetem eszméjét még nem semisítheti meg. Ellenkezőleg lehetővé teszi a fokozottabb tökegyűjtést e célra, ha az az egyházkerület és a közvélemény önként nem térnek felette napirendre s a ref. áldozatkészség nem fordul el a nagy cél megvalósításától, melyet egy nagy lélek és nagy hagyomány maga is képes volna biztosítani. Erre vártam én itt, de eddig még hiában.

Kiartó szolgálat itt is csodát tehet, mint Budapesten. Ide azonban milliók kellene. De e milliók is fillérekből gyűlnek össze. Nem kell tehát csüggedni. Ha rajta leszünk, meglesz a ref. egyetem, a debreceni ősi kollégium pedig áll tovább: vivat, crescut, floreat. Szerk.

Antal Gábor püspök beszéde a főrendiházban.

A vegyes házasságok kérdése.

Méltóztatik azt tudni, hogy az 1844. III. t.-c. 2. §-a így szól. (Olvassa): „A jelen törvény kihirdetése után keletkező azon vegyes házasságok is, melyek az evangélikus lelkipásztorok előtt kötöttek, törvényesek.“ A magyar országgyűlés ezt a határozatot, ezt a törvényt általános egyetértéssel hozta meg. Meghozhatta

annyival inkább, mert előzőleg már az 1841. évi április 30-án XVI. Gergely pápa ő szentsége a magyar hazafias papságnak, különösen, mint köztudomásu Lonovics érsek urnak közbenjárására, aki küldöttségileg is ment Rómába és Lambruschini akkori államtitkárnak hozzájárulásával kiadta azt a brevét, amely Magyarországra nézve kimondotta hogy itt az a katolikus — mert így van nevezve — lelkészek által kötött házasságok is érvényesek.

Azóta hatvanhat esztendő mult el. Magyarországnak minden felekezete ebben a tudatban volt, ebben nevelkedett fel és egyenlően tiszteletben tartotta a vegyes házasságokat, köttettek

A pápa és Magyarország.

azok katolikus vagy protestáns lelkészek előtt.

Mos általános meglepetésre és nagy megütközésre X. Pius pápa ő szentsége egy „Nememere“ kezdetű enciklikát adott ki, amely a magyar római katolikus egyház főpapságának tekintélyes része által cirkuláréban már ki is hirdettetett, amely visszavonja XVI. Gergely pápának ezt a Magyarországnak adott u. n. kedvezményét és kimondja, hogy mostantól fogva Magyarországon a római-katholika egyház tana, felfogása és hivatalos eljárása szerint a protestáns lelkészek előtt kötött vegyes házasságok nem érvényesek, hogy ezek a házasságok tehát csak ágyasságoknak tekintendők, az ezekből származott gyermekek tehát az egyház felfogása szerint nem is lesznek jövőben érvényesek.

Valóban, mikor ezt először csak úgy újságcikkekben olvastuk megdöbbenünk, hogy lehető ilyen dolog Magyarországon és Magyarország állami tekintélye és jogrendje ellenében.

Ez a megdöbbenés nem volt felekezeti, a világért sem, mert itt sokkal nagyobb dologról volt szó, mint felekezeti dologról: a magyar állam tekintélyéről. Hiszen elképzelni is felháborító — gondoljuk azt — hogy egy tisztességes, az állam által törvényesnek mondott, elismert és védett házasságban annak a tisztas nőnek azt mondja a saját — tegyük fel — gyóntatója, hogy te concubinatusban élsz és a katolika egyház tana szerint ezt a viszonyt minden közbejötté nélkül akármely törvényes hatóságnak ott hagyhatod és felbonthatod, vagy a hitoktatója azt mondja a gyermeknek, hogy te törvénytelen ágyból származol a római katolika egyház felfogása szerint.

Valóban csodálatra méltó, hogy ilyen dolog történhetik, mert ha keresem, van-e ennek valami oka, nem talállok rá sem dogmatikai, sem kanonikai, sem disciplinárius okot. Mert a római katolika egyház felfogása szerint a házasság olyan szentség, amelyet nem a papok kötnek meg, hanem megkötik maguk a házaspárok, a pap csak jelenlevő tanu, az megkivánta-

tik hozzá. Épen ezért a római katolika egyház a Tridentinum szerint elismeri még a nem keresztyénekekkel kötött házasságokat is érvényesnek és felbonthatatlannak. Egyedüli kifejezést tesz oda: hogy az ilyen házasság felbonthatatlan, ha sine calumnia Chrizti, ha Krisztus gyalázása nélkül fennállhat. De különben is fel sem lehet azt tételezni, hogy a római katolika egyház Magyarországon e téren hatvanhat éven keresztül tévelygésben lett volna, hogy hatvanhat évig nem vette volna azt észre, hogy az egyház rendszerébe, tanába vagy mibe ütközik.

De még nagyobb sulya van annak, hogy ugyanakkor, amikor X. Pius pápa ő szentsége Magyarországra nézve ezt a 16-ik Gergely-féle bullát visszavonja ugyanakkor Németországban, ahol eddig csak a kölni egyházi tartományokra volt az kiterjesztve, most egész Németországra kiterjeszti azt a kedvezményt, amelyet tőlünk visszavont. Csaknem azt gondolja az ember, hogy miután magunk annyira gyengének állítjuk és mondjuk magunkat és olyan gyengéknek bizonyultunk, talán valami ellenséges befolyás az Magyarország iránt amely ki tudta ott vinni, hogy Magyarország így jogrendszerében, jogi felfogásában, az itteni békés felekezeti viszonyban és egyetértésben istápolásában ő szentsége kiesinyelje és kevésbe vegye. Vannak, akikkel beszél az ember és ezt előhozza, azt mondják, hogy ez ellen kifogást tenni csak felekezeti érzékenykedés. Tegyétek meg ti is, hozzatok olyan zsinati végzést, amely szerint a róm. kath. lelkészek előtt kötött vegyes házasság érvénytelen, ez, lássátok — úgy mondják — a viszonyosság. De a mi protestáns érületünk tiltja azt, hogy még akkor is, ha sértve volnánk, ne kövessük az Ur Jézusnak azon utasítását: amit pedig akartok, hogy az emberek cselekedjenek ti veletek, ti is ugyanazt cselekedjétek másokkal. De én nem is képzelek olyan hazafias magyar kormányt, amely, ha mi hoznánk ilyen határozatot, amely szerint a róm. kath. lelkészek által kötött vegyes házasságok érvénytelenek, hogy ezt a határozatot ő felsége elé terjesztené szentesítés végett.

Éppen azért azt mondom, hogy a dolognak ilyen módon való kiegyenlítése és elintézése teljesen lehetetlen, annyival is inkább, mert én ezt az ügyet nem felekezeti ügynek tekintem. Hiszen a házasság a magyar törvény előtt oly magas nivón, oly nagy tekintélyben áll, annyira az erkölcsi életrendnek alapját képezi, hogy annak minden alászállítása, megkisebbitése, meggyalázása az államnak alapjait veszélyeztetné. Tehát ezt állami ügynek kell nekünk tekintenünk ebben a házban is és pedig annyival is inkább, mert méltóztassék felvenni azt, hogy ha minálunk Magyarországon akárki nek, aki az állam törvényei szerint érvényes házasságot kötött, egy másik ember azt mondja, hogy a te házasságod ágyasság, vagy egy embernek, aki államilag

érvényes házasságból származik, azt mondják, hogy te törvénytelen vagy, nincs Magyarországnak egyetlen bírósa, amely panasz esetén ezért az illetőt legalább is becsületsértésben el ne marasztalná. Nem engedhető meg, hogy hivatalos okiratba — nem mondom közokiratba, mert mai nap az egyházi anyakönyvek közokiratot nem képeznek, de mégis okiratok, tehát okiratba jegyeztessék be ilyen valami és hirdessék palm et publice olyan osztály részéről, amelynek erkölcsiség, az állami törvény tisztelete tekintetében legelől kell mások előtt járnia.

Sokan talán úgy gondolják, hogy hiszen mohdhat ő szentsége azt, amit akar, a magyar törvényhozásra ez befolyással nincs, azért azok a házasságok, amelyek az 1894: XXXI. törvényeknek megfelelőleg köttetnek meg, azért teljesen érvényesek és törvényesek lesznek. Én részemről megvallom, hogy ebben a nézetben, mert egy államra nézve mégis csak lealázó dolog, hogy saját polgárai egészen ellenkező dolgokat hirdessenek valamely köztörvény védelme alatt lévő intézményről, mint amit az állami törvény parancsol és mint amire az kötelez. De gyakorlati tekintetben is nagy, fontos következmények vannak a házasság felfogásához fűződve. Nevezetesen először is én azt tartom, hogy egy jogállamban megengedhetetlen az az erőszak és az a kényszer, amely a lelkiismeretre azáltal gyakoroltatik, hogy az mondatik, hogy te pedig ha nem katolikus pap előtt kötöd meg házasságodat, az ágyasság lesz. Mert a többi fenyegetések is előfordulhatnak, nevezetesen az Isten büntetéseivel, pokollal, vagy nem tudom mivel, de ott minden keresztyén ember követi Szent Pál apostolt, aki azt mondja, hogy nem emberek által ítéltetem meg nem is magam ítelem meg magat, hanem a jó Isten az, aki engem megítél. Ezzel a katolikus ember is minden fenyegetés ellen felfegyverkezve, szalválhatja a maga lelkiismeretét. De mikor arról van szó, hogy te meggyaláztatol, a min senki sem tud és nem is lehet segíteni, méltóztatsek elhinni ez a lelkiismereten a legnagyobb erőszakot és a legnagyobb kényszer. De ezenfelül mas praktikus következménye is van ennek a dolognak. Nem kell azt hinni, hogy ha a mi egyházi anyakönyveink nem köziratok többé, hogy azoknak nincs fontosságuk, és nincs a gyakorlati életben használati jelentőségük. Én magam saját gyakorlatomból nagyon jól tudom, hogy katonatiszteknek nem elég az, hogy polgárilag házasságot kötöttek, hanem megkivántatik az, hogy igazoljam és kiadjam a kivonatokat. Így most gondoljuk, hogy nekünk közös hadseregünk van, hogy nekünk katonai lelkészeink járnak el osztrák törvény szerint, mi lesz ennek eredménye, ha itt ezen kérdésben az állam és az egyház álláspontja ennyire összezavartatik.

De veszem magát a katolikus egyházat. Méltóz-

tatik azt tudni, hogy az egyházi felfogás szerint a törvénytelen születés a lelkészekre nézve irregularitás, tehát hogy már egy vegyes házasságból származó ember csak katolikus lelkész se lehessen, erre engedély kell, hogy pedig főpappá lehessen, ott meg eltérők a vélemények, vagy nem lehet felmentvényt adni, vagy némelyek szerint a pápa adhat felmentést. A szerzetesekre nézve ugyan nem irregularitás a törvénytelen születés, az illető beléphet a szerzetes rendbe, de már hogy főnök, vezető lehessen, egyszóval magasabb állásba jusson, az már nincs megengedve, csakis megint felmentmény alapján.

Horvátország

De itt van egy más dolog, a magyar szent korona területéhez tartozik Horvátország, a hol nincs polgári házasság és hol tulajdonképen a viszonyok és a helyzet következtében olyanok a körülmények, hogy a felek, mikor megesküsznek, módjuk és alkalmuk van a vegyes házásoknak is, hogy protestáns pap előtt esküdjenek meg, de mikor gyermekeiket kereszteltetik, arra már nincs módjuk, hogy keressenek protestáns lelkészt, hanem katolikus lelkészhez kell a gyermekeket vinni.

Ha most a legújabb pápai enciklika szerint az a katolikus lelkész csak törvénytelenül jegyezheti be azt a gyermeket, amelyik protestáns lelkész előtt kötött házasságból származik, százak és százak lesznek, akiknek az egyedüli keresztlevelük lévén — mert polgári keresztlevelük nincs — egész életükre megbélyegeztetnek.

Hát érdeke ez a magyar államnak? Érdeke a magyar katolicizmusnak, a magyar hazafias főpapságnak hogy ez így legyen és így törtörténjen?

Együttműködés.

Hányszor hallottam én nem csak az egyházi részről, de a világi részről is magamhoz intéztetni azt a kérdést, hogy mégis ennek az országnak a főérdeke az, hogy legalább mi, akik pozitív keresztyén alapon állunk, egymást támogassuk és a közügyekben egy akarral vegyünk részt. Menyire örültem én annak, mikor Magyarország hercegprimása a „Pax“ jeligét választotta, de hát mélyen tisztelt főrendiház, ilyen intézkedésekkel ahol a protestáns házasság ágyasságnak van kijelentve, kérdem, lehet-e a békét, az együttműködést előmozdítani? Én azt mondom, hogy nem lehet.

Feltételezem Magyarország hazafias róm. katolikus főpapságáról, hogy ő maga nagyon érzi azt, hogy itt olyan tény követtetett el a legmagasabb helyen, amely Magyarország jogrendjét, alkotmányos irányzatát, szellemét sérti és valamint Lonovics is megtette annak idejében, hogy még személyes érintkezés folytán is ki-

eszközölte XVI. Gergely pápától azt az engedélyt Magyarországra, hogy itt a vegyes házasságok, ha protestáns pap előtt kötettek is, érvényesek legyenek, úgy a mostani hazafias főpapság is el fog mindent követni arra, hogy ez a legújabb breve visszavonassék, illetőleg Magyarország részére a XVI. Gergely pápa 1841. április 30-án kiadott e breveje továbbra is érvényben maradjon. Ha mégis — amit nem remélek és nem hiszek — Magyarország hazafias főpapsága ezt meg nem nem tenné, vagy ennek a lépésnek sikere nem lenne, akkor igenis Magyarország alkotmányos kormányára vár a felelősség és az intézkedés a tekintetben, hogy a mi országos törvényeinkben meglevő és gyakorlatban is levő olyan eszközzel, amelylyel királyaink mindig rendelkeztek, nevezetesen a placetum joggal ennek a legújabb pápai rendeletnek az érvényessége hatályon kívül helyeztessék. A kihirdetés megelőzését, mert arra is szokták ezt a jogot alkalmazni — mert a legtöbb egyházi főhatóság már ki is hirdette ezt a rendeletet, de igenis kérem, hogy annak érvénye akadályoztassék meg.

Vonják vissza az encyclikát!

Erre nézve méltóztassék megengedni, egy indítványt szándékoztam a mai nap a méltóságos főrendiház elé beadni. Mivel azonban ezt a kérdést annyira fontosnak, általános érdekűnek, édes hazánk alkotmányos és törvényes jogrendjébe annyira belevágónak tartom, hogy ez alkalommal talán annak szóba hozatala és az én igénytelen erőmmel némi tekintetben való illusztrálása arra fogja indítani a magas kormányt, hogy a maga erélyének teljes súlyával vegye kezébe ezt az ügyet, tehát nem indítvány alakjában, hanem a magam nevében, nem mások megbizásából, egyéni meggyőződéséből a következő kérvényt vagyok bátor a mélyen t. magas kormányhoz intézni (olvassa): „Kérem a magas kormány figyelmét kiterjeszteni azon veszedelemre amely édes hazánkban a törvény és állam tekintélyét, a vallásfelekezetek közötti békét és az állam törvényei szerint megkötött, a törvények oltalma alatt álló házasságok tisztességét annál fogva fenyegeti, mivel X. Pius pápa ő szentsége elődjének, XVI. Gergely pápának 1841. április 30-án kelt azon brevét, amely szerint Magyarországon a protestáns papok előtt kötött vegyes házasságok is érvényeseknek ismertetnek el, legújabbban megjelent és már némely püspök által ki is hirdetett enciklikájában visszavonta és az így kötött házasságokat érvényteleneknek nyilvánítja. Felkérem a magas kormányt arra is, hogy ha a magyarországi római katolikus főpapság hazafias érzületétől indítatva X. Pius pápa enciklikájának visszavonása, illetőleg a XVI. Gergely-féle bréve érvényben tartása

iránt lépéseket tenne, azt teljes erélyével támogassa, ha pedig a római katolikus főpapság sürgősen ilyen lépéseket nem tenne, vagy ha annak rövid idő alatt kívánt eredménye nem lenne, tegye meg a lépést sürgősen a magas kormány arra nézve, hogy X. Pius pápának ezen állami tekintélyünket sértő, sok viszály csiráját magában rejtő brevének érvénybe lépése a megfelelő alkotmányos és törvényes eszköz: a királyi placetum alkalmazásával megakadályoztassék.*

Nem kívánom szavazat tárgyává tenni ezt az indítványt, inkább kérelem alakjában intézem azt, most már nem a mélyen t. főrendiházhoz, hanem az igen t. miniszterelnök urhoz.

Elnök: Az általános vitához nem kíván senki sem hozzászólni, tehát az általános vitát bezárom.

Következik most a határozathozatal. Kérem, méltóztatik-e a törvényjavaslatot általánosságban... (Wekerle Sándor miniszterelnök szólásra feláll.)

Szavazás előtt a miniszterelnök ur kíván szólni.

A miniszterelnök válasza.

Wekerle Sándor miniszterelnök: Először Zselenszky Róbert gróf kijelentéseire reflektál. A kiadások emelkedésére vonatkozó álláspontját helyesli. De hát nagy összegeket kellett felvenni, mert nagy kérdéseket kell megoldani. Óva intettem azonban a bizottságot, a kiadások ilyen mérvű további emelésétől. A költségvetés expanzív ereje husz millióig terjed. Ezentul maga sem járul a kiadások emeléséhez. Az tapasztalható, hogy a nyers erő értéke sokkal jobban emelkedett az utóbbi időben, mint a szellemi munkáé, nemesak nálunk, de mindenütt. Zselenszky felszólalásában a merev negáció álláspontjára helyezkedik, a kormány pedig elfogja a szociális szükségletek intő szavát. A vasuti politika terén nagy eszközökkel kell dolgozni és így igen helyes volt a vasutak államosítása. A felszólaló egy szűk körre szorítkozik. A célszerű és hasznos kiadások terén is az irányítja a kormány tevékenységét, hogy meddig terjed a teljesítő képesség. Az adóreformról szól ezután. Zselenszky Róbert odavetőleg szól erről a fontos dologról. A vitát el sem fogadja úgy, hogy a modern adózási rendszernek megfelelő javaslatot minden argumentum nélkül kritizálja. A reform az egész adókezelésbe lényeges javítást hoz be. Nem lehet nagy elvekkal harcolni itt, a detallok a fontosak. Itt aprópénzről van szó. A progresszív adót illetőleg kijelenti, hogy igaz ugyan, hogy Franciaország nem ösmeri el általánosan, de ott megvan ennek az oka. Ugyancsak megvannak a progresszív adó barátai is Franciaországban.

Erre megjegyzésem röviden az, hogy 1894-ben a mi törvényhozásunk a házasságnak polgári és állami

rendjét törvényileg szabályozta. Törvényileg szabályozta a vallásfelekezetek felfogását tekintet nélkül; törvényileg szabályozta úgy, hogy vallásfelekezeteknek telfogásai s intézkedései erre a törvénnyel szabályozott házassági jogrendre visszahatást nem gyakorolhatnak. Annak érvénye, mikéntje törvényeinkben van megállapítva. Épen ezen álláspontból, hogy mi 1894-ben a házassági jogot külön választottuk a házasság egyházi rendjétől és szabályozásától, következik az, hogy szigoruan véve csak azt az álláspontot foglalhatjuk el. Hogy tulajdonképen ahhoz, hogy egyes vallásfelekezetek mit tartanak a házasságról, ahhoz mi szigorú jog szerint hozzá nem szólunk: abba tulajdonképen nem avatkozunk. Amennyiben állami igazgatás körében nyer ez kifejezést, — amint ő méltósága utalt arra, hogy a katonaságnál megkövetelik a házasságnak egyházi kötését is — álláspontom e tekintetben az, hogy az egyházi kötésnek csak azon módja kivanható meg a katonaságnál, amelyet ezen házassági jogrend szabályozásánál 1894-iki törvénynek alapján megállapítottunk, tehát az eddig is érvényben volt jogrend az.

Mi méltóságos főrendek, vallási ügyeinket az egyenjogúság és a viszonyosság alapelvére fektetjük. Ez ennek a kormányának is álláspontja, sőt azt merem mondani, ez Magyarország nagy közvéleményének álláspontja. Már az egyenlőség és viszonyosság szempontjából, fogalmából, következik, hogy ha szigorú jog szerint nem is szólunk hozzá ahhoz, hogy egyes vallásfelekezetek minő álláspontot foglalnak el a házasság törvényessége tekintetében, még sem lehet ránk nézve ezen kérdés közömbös. Nem lehet közömbös, nemesak ezen elvi álláspontunknál fogva, hanem magasabb politikai, társadalmi és nemzetiségi szempontokból, amelyek az amalgamizációt, az egybeforradást a különböző vallásfelekezetek közt kivanatossá teszik. De nem lehet ránk nézve közömbös erköles. szempontból sem, mert oda kell törekednünk, hogy a vallásfelekezetek igyekezzenek az állam által elismert házasságnak törvényességét saját erkölesi pecsétükkel ellátni.

Mindezen szempontok arra indítanak, hogy azt feleljem ő méltóságának, hogy ezen magasabb szempontoknál fogva, a megfelelő formák között, a megfelelő formák között, a megfelelő formák között, a megfelelő jogi álláspontok tiszteletben tartása mellett — legyen meggyőződve róla — hogy ezen kérdéssel is foglalkozni fogunk.

Kérem a méltóságos főrendeket, hogy a költségvetést elfogadni méltóztassék. (Élénk helyeslés és éljenzés)

KÜLÖNFÉLÉK.

A püspöktől.

A Nagytiszteletü Esperes uraknak.

Egyházkerületi főgondnokunk ő méltóságának hozzájárulása folytán tiszántuli református egyházkerületünk rendkívüli közgyűlését folyó évi július hó 7-ik napjának délelőtt 9 órájára debreceni főiskolánk dísztermébe ezennel egybehivom.

Ezen rendkívüli közgyűlés legfőbb tárgya a már csak néhai b. e. Kiss Áron halálával megüresedett püspöki székek — az E. T. I. t.-c. 67. §. f) pontja értelmében — betöltése iránt való intézkedés leendő.

Midőn Nagytiszteletü Esperes Urat további intézkedésre, az egyházmegyei képviselők behívására s a gyűlésre jövő tagok neveinek bejelentésére felkérem:

Teljes tisztelettel vagyok

Debrecen, 1908. június hó 10-én

püspök helyett:

Dicsőfi József
e. ker. főjegyző.

— **A vegyes házasságok.** A 40-es évek harcaiban sokszor szerepelnek a vegyes házasságok. Ezek a sötét időkben csak kath. pap előtt voltak köthetők s a feleknek reversalist kellett adniok. Nagy küzdelem után aztán, mely irodalmilag is vivatott a művelt kathólikusok segítségével elértük azt, elébb, hogy az apa vallását követhessék a nem kath. fiugyermekek, azután hogy a gyermekek nemök szerint kövessék szülőik vallását. Ezt az ideális s az államra is legértékesebb megoldást szüntették meg a nagy egyházpolitikai törvények, a melyek a reversalisokat legalizálták. Rettenetes megalkuvás volt ez az ultramontanizmussal. Államtérfiaink azonban azt hitték, hogy a világosság és az idő a liberalisabb résznek kedveznek. Tévedés. A hasznos növényt ültetni, gondozni és ápolni kell, a dudva pedig magától tenyész és előli a virágot. Ez történt velünk is. A reverzálisok megengedtetvén, az ultramontanizmus a vegyes házasságok ügyében is támadólag lépett fel és

alattomosan most állam törvényeinek ellenére ágyasságnak bélyegzi meg a vegyes házások házassági szent szövetségét, még akkor is, ha az állam törvényei szerint köttelik, még akkor is, ha az a templomban megáldatik, kivéve ha a templom kath. templom. Lám örütségnek hitük a Barkóczy exaltált magaviseletét és tüntetését. Örütség volt, de van benne rendszer és ezt az újabb támadást vezette be, mely a X. Pius Ne temere iratával került napfényre. Köszönet illeti Antal Gábor dunántuli püspököt, hogy ezt a gonosz és mind az államra lealázó, mind a valóságos békességet, a szerető szívek és család nyugalomát érintő sérelmet nyíltan és higgadtan szóba hozta. És most fogja engedélyezni és megcsinálni a kormány a kath. autonomiát s az állam ezt szentesíteni fogja? Vagy mit is mondok, nincs már itt öntudatos magyar állam és nincs mert legfőbb emberi hagyják cserbe.

— **Országos Evangéliomi Szövetség.** A két protestáns egyház számos vezető férfja a fővárosban kedden délelőtt értekezletre gyűlt egybe az evangéliomi szövetség megalakításának előkészítésére. Az értekezlet, a melyen Dégenfeld József gróf elnökölt, elhatározta egy országos evangéliomi szövetség megalakítását, a melynek célja felekezeti különbség nélkül egy szövetségbe összevonni mindazokat, a kik az 1848. évi XX. t.-c.-ben megállapított felekezetek közötti teljes egyenjogúság és a lelkiismereti szabadság hívei és ez eszméért anyagi áldozattal, de főleg erkölcsi munkálkodással küzdeni készek. A szövetség távol tartja magát a napi politikától és kizár minden agresszivitást. Az ügyek további vitelére és az alakuló gyűlés egybehívására az értekezlet Dégenfeld József gróf elnöklésével bizottságot küldött ki, a melynek tagjai Zsilinszky Mihály, Antal Gábor, Dr. Baltazár Dezső, dr. Szabó Aladár, Zelenka Lajos és Geduly Henrik.

— **Református énekvezérek egyesülése.** (Kántorok Debrecenben.) Az ország különböző részeiből mintegy 50 református kántor gyűlt össze tegnap Debrecenben, hogy megalakítsák a református énekvezérek egyesületét. Ők is belátták, hogy saját érdeküket s ezzel kapcsolatban az egyház, az egyházi ének és zene fejlesztésének érdekeit csak egyesületbe való tömörülés által szolgálhatják. A gyűlés célja el is érte amennyiben a Református Énekvezérek Egyesülete megalakult. A gyűlést szervező bizottság munkája készítette elő, melynek elnöke Berta Ferencz tiszafüredi kántor volt. Az egyház tanácstermében tartott gyűlés letár-

gyalta az egyesület alapszabályait. Ezután megválasztották a tiszviselői kart a következőképen. Elnök Nagy András debreceni kántor, alelnökök Szabó Gyula ujhértói és Csirjak Gyula Kunhegyesi kántor, főjegyző Tóth Lajos szoboszlói, aljegyzők Győre Dániel balmazújvárosi és Költő Gyula mezőkeresztesi kántorok. A hivatalos közlönyük szerkesztésével Fövényessy Bertalan sárospataki énekvezért bízták meg. A kántorok üdvözlő táviratot küldtek Kun Bertalan püspöknek és báró Bánffy Dezsőnek, az egyetemes konvent elnökének. Kun Bertalan táviratban válaszolt és szerencsét, Isten áldását kérte a kántorok munkájára. Táviratilag üdvözölte a kántorok gyűlését dr. Baltazár Dezső bősziörmenyi esperes. A gyűlésen Jánosi Zoltán és K. Tóth Kálmán voltak jelen. A gyűlés végül elhatározta, hogy a jövő évben Beregszászban tartják meg az egyesület közgyűlését.

— **A tiszai ág. hitv. ev. egyházkerület eperjesi kollégiumának fenntartó hatósága és tanári kara** Eperjesen, junius hó 11-ik napján nagyszerű kegyeletos ünnepélyt rendezett a honszeretet és istenfélelem ama 24 hősenek emlékére, akiket az eperjesi vértörvényszék az 1687. évben halálra ítelt és a kollégium épülete előtt kivégeztetett. Az ünnepély alkalmával leplezték le a hősi halált halt vértanuk megdicsőítésül országos adakozásból állított s a kollégium falába elhelyezett emlékművet. Az ünnepély műsora: I. D. e. 10 órakor istentisztelet az evang. templomban: 1. Közének. 2. Oltári szolgálat. Végezte Zelenka Pál püspök. 3. Karének. Vezette Szánik Ernő theol. akad. énektanár. 4. Egyházi beszéd. Tariotta Korbély Géza eperjesi ev. lelkész. 5. Közének. — II. D. e. 11 órakor az emlékmű leplezése a kollégium épülete előtt: 1. Karének. Előadta Kapy Gyula tanítóképző-intézeti tanár vezetése mellett az ifjuság énekkara. 2. Megnyitó beszéd. Moodta Thay József Sárosvármegyén alispánja, a kollégium h. felügyelője. 3. Ünnepi beszéd. Tartotta báró Prónay Dezső a magyarhoni e. e. e. felügyelője. 4. Ünnepi óda. Irta Csengey Gusztáv theol. akad. tanár. Lubinyi Albert m. kir. udvari tanácsos az emlékmű-bizottság nevében átadta az emlékművet a kollégium fenntartó hatóságának. 6. Gyürky Pál főesperes a kollégium fenntartó hatóságának képviselőjében az emlékművet átvette. 7. Az emlékmű megkoszorúzása. 8. Himnusz. Énekelte a közönség. Az emlékűnnep nagy arányu volt. Sokan vettek részt benne, köztük a kormány és képviselőház is.

— **Nagy hagyomány.** A minap halt meg gróf Pálffy János, ki jótékony célra nagy hagyományt tett. A magyar középosztály tanuló ifjai az ő jóvoltából bőséges anyagi eszközökhöz jutnak. Az ifjuság számára tett alapítványa milliókra rug s ezért megérdemli, hogy

emlékezetét örök időkre megőrizze a magyar diákság. A végrendelet egyéb jótékony alapítványokról is rendelkezik s mesés műkincsekhez juttatja a magyar államot is, a midőn kevés híján kétszáz művészi festményét a budapesti múzeumra hagyta. Pálffy János gróf 1900 októberében fölkereste Széll Kálmán akkori miniszterelnököt és átadott neki egy szabatosan kiállított oklevelet, a melyben az alsódiósi, ottóvolgyi, csesztei, pilai és dubovai 5758 katasztrális hold erdőre és 734 katasztrális hold szántóföldre terjedő pozsonymegyei uradalmát és a csesztei Vöröskövértnek öt, illetve háromnyolcad részét örök tulajdonjoggal alapítványként a magyar államra ruházta, hogy e legalább is 2,743.000 korona forgalmi értékű ingatlan évi jövedelméből 700 és 1000 koronás ösztöndíjakat alkossanak a magyar középosztály magyar érzelmű családjaiak oly férfi tagjai részére, akik közép- vagy főiskolát végeznek és szorgalmuknál, szegénységüknél és hazafias érzelmüknél fogva kiválnak. Az ösztöndíjak felekezeti különbség nélkül osztandók ki. Kikötötte, hogy míg él, az uradalmak hasznát magának tartja fenn, de halála után az uradalomnak minden élő és holt fölszerelése is az alapítvány javára esik. Ugyanakkor azt a kívánságát fejezte ki Pálffy gróf, hogy Vöröskövért szegény tanítóknak és tanulóknak nyári üdülőhelyül szolgáljon.

— **Választási mozgalmak.** Az volt a hitünk, hogy jul. 7-dikéig a püspökválasztás ügyében intézkedésre összeülő rendkívüli egyházkerületi közgyűlésig, nem indul meg a szokott választási mozgalom és a lelkeknek idejük marad arra, hogy a főgondnok kérése és a helyzet követelménye *az egyhangu megállapodás felett* gondolkozhassanak. Nem úgy történt s a választási mozgalmak az egész vonalon megindultak s a pártok szervezkednek. Legnagyobb pártja van **Eröss Lajos** akadémiai igazgatónak, a ki mellé az egyházmegyéek többsége csatlakozott és a kit a szélső pártok között a helyzet is követel. Ez a párt azonban győzelme biztán csendben szervezkedik. Leghevesebb a küzdelem a dr. **Baltazár** Dezső esperes hivei részéről, akik főleg a kerületi tanítószóra támaszkodnak. A tanítószó hálóját akarja megmutatni a képviselőletet illetőleg kivívott bizony elég gyenge vívmányokért. És ez a szándék helyes is, noha ezek a vívmányok csak a vezető férfiak akaratával és beleegyezésével jöhettek létre. Az a mód azonban melyben ez a hála megnyilvánulni készül, teljesen céltévesztett dolog. A tanítószó a Baltazár érdekében testületileg szervezkedik, már a temetés napján összegyűlt s jelöltet állított, (előbb mint a hogy a kerületi értekezlet megtörtént) azóta pedig nyíltan a cselekvés terére lépett és

és Dobóval az élén választási kiáltványt intéz, bizottságokat alkot és a református tanítók orsz. egyesületének közlönyében osztja helyi utasításait stb. Általában úgy tűnik fel az egész, mintha ez alkalommal a a tanítószó akarja püspököt választani a kerületnek. Ez már tulhajtás, a mely nem szolgálja a tanítószó érdekeit sem, hiszen a kerület többi alkotó elemeivel hozza őket ellentétbe. De különösen árt ez a vehementia Baltazárnak, a ki a temetés napjáig a jelölés dolgában maga sem határozott s a kit mi a jelöltség elfogadásától, mert neki más missiója van és mert az ő ideje még nem jött el — még most is szerelnék visszatartani. Az ő nevét és személyét nekünk a jövő küzdelemre kell tartogatnunk és egy ilyen választási harcban nem szabad elhasználnunk. A mi derék tanítóink pedig akarva nem akarva ezt teszik. Meghalnának érte és megbuktatják. Ez azonban még nem minden, magoknak foglalják le teljesen és elszigetelik őt a többi egyházalkotó elemektől. Apponyi embere nt. **Dicsőji József** főjegyző lesz, mellette az állami apparátus mozog és közülünk senki. Nem is lehet ez másként. Ma olyan idöket élünk, hogy még barátaink barátait is meg kell válogatni. Több szavazatra számíthat **Dávidházy János**, ki mint legöregebb esperes jelöltetett. Szavazatokat kapnak még Dombay Lajos (ha fellép a mi nem bizonyos), Balogh Ferencz és még mások is. A hogy a jelek mutatnak, az első választáson nem dől el a dolog és ismételt szavazásra lesz szükség.

A budapesti ref. egyházból. A fővárosi VI—VII. kerületi reformátusok helyi bizottsága Lánzy Leó főrendiházi tag elnöklésével ma délután közgyűlést tartott, melynek főtárgya a VI—VII. kerületi lelkészi állásra való jelölés volt. A közgyűlésen a két nagy kerület református hiveinek vezér emberei nagy számmal vettek részt. Lánzy Leó elnök az ülés elején a templomépítés ügyének mostani állását ismertette, a mely szerint az építés megkezdésére 375 ezer korona áll rendelkezésre, telket pedig a főváros adott, s így a tervek beszerzése után az építést azonnal meg lehet kezdeni. Indítványára tíz tagból, álló építőbizottságot küldöttek ki. Az építő bizottság elnöki tisztét Ligárt János egyháztanácsos általános helyesléssel és örömmelfogadott fölszólítására maga Lánzy vállalta el. A lelkészi állást azonban még a templomépítés megkezdése előtt be akarják tölteni. Somogyi Lajos dr., Rácz Imre és Eszláry Sándor egyháztagok, a kik sok elismeréssel és méltánylással szólottak a mostani helyettes lelkész tudásáról, készségéről és érdemeiről, azt indítványozták, hogy mellőzzék

a választást s a lelkészi állást Kovács Emil helyettes lelkész meghívásával töltsék be. A kérdéstről szavazással döntöttek és egy szavazat kivételével, az összes jelenlevő egyházi tagok Kovács meghívása mellett foglaltak állást. Kimondták azt is, hogy a többi lelkészi kör helyi bizottságait fölkéri, hogy az egyháztanácsban a kerület óhaját támogassák. Az elnökségnek azt a jelentését, hogy egy ismeretlen jötevő 300.000 koronát ajándékozott a templomra, nagy örömmel fogadták és elhatározták, hogy az ismeretlen adományozónak, ugyszintén Kovács Sándor dr., főgondnoknak, ki az adományozásnál közbenjárt, jegyzőkönyvben köszönetet mondanak. Bejelentették még, hogy a tavasszal rendezett hangverseny a templom javára több mint 4000 koronát jövedelmezett s az ingyen közreműködő művészeknek ugyszintén a rendezés körül érdemeket szerzett Eszlary Sándor előjáróknak és pálóci Horváth Zoltán ügyvédnek köszönetet szavaztak.

— **Halálozások.** Csak most adhatunk hirt arról a vesztéséről, mely felejthetetlen neje elhunytával Sulyok István bihari esperes urat érte. Az elhunyt hü nő emléke felett örködjek a kegyelet, a gyászbaborult család és ferj pedig fogadja mindnyajunk részvét nyilatkozatát. — Id. Lenárt István volt szamosdobi lelkész elhunytáról is kaptunk gyászos értesítést. Hiv szolgálja és költői lelkü pap volt és övéinek szerető atyja. Pihenjen a boldog feltámadás reménye alatt.

— **Kimutatás.** A főiskolai kórház és járóbeteg rendelés f. é. május havi forgalmáról. A főiskolai kórházban fekvő beteg volt: 4 akadémiai hallgató 1 gymnasiumi és 3 tanítóképezdei tanuló összesen 8. A járó betegrendelésen jelentkezett, illetőleg kezeltetett 21 akadémia hallgató, 51 gymnasiumi és 44 tanítóképezdei tanuló összesen: 116. Debrecen 1908. máj. 31. Dr. Trocsányi Béla főiskolai orvos.

— **Szeccsiós fali órák,** csiszolt üvegekkel és kellemes mélyhangzású harangütéssel, nagy választékban található Polgár Kálmán műórásnál (Műhelyek, raktár és elárusítás, Bpsten, VII., Erzsébet-körut 29. sz. I. em.) Érdeklődők kivánságára, nagy képes album árjegyzék ingyen és bérmentve küldetik.

— **Katholikus autonómia.** Gróf Apponyi a róm. katolikusoknak is önkormányzatot akar adni. Ezt már a miniszteriumban kidolgozták. Az előbbi kormányok a több mint 221.668 holdra rugó ingatlan vagyonnal bíró vallás- és tanulmányi alapokra és a belőlük főtartott s az ugynevezett királyi katolikus középiskolákra és tanintézetekre nézve semmiféle engedményt nem voltak hajlandók tenni a katolikus autonómia javára. Ezeket az alapokat és iskolákat továbbra is a

kormány közvetlen rendelkezése alatt akarta tartani. Abból az indító okból kiindulva, hogy a kormány a tanügyi politikára továbbra is döntő befolyást gyakorolhasson, mert különben, ha a kormány a közvetlen kezelésből kiadja a királyi katolikus tanintézeteket, akkor csak az állami iskolák maradnak a kezében, ez pedig elég kevés arra, hogy a kultuskormány uralkodó helyet foglaljon el, tekintettel arra, hogy a középiskolák túlnyomólag a felekezetek kezében vannak. Éppen ez a vallás- és tanulmányi alap és királyi katolikus tanintézetek kérdése volt az egyik ütközőpont a kormány és a kongresszus többsége között. De ezt a kérdést is megoldották akként, hogy a vallás- és tanulmányi alapok kezelésére és a királyi katolikus tanintézetekre az autonómia kellő befolyása biztosított. Ekként többé akadály a alig van a katolikus autonómia létesítésének.

— **A mezőtúr-ujvárosi templom céljaira** minap fővárosi írók és művészek közreműködésével hangverseny volt a következő műsorral: 1. Magyar dalok, előadta a főgimn. énekkar. 2. Benedek Eiek, fővárosi író felolvastott. 3. Magyar koncert-fantázia. Zongorán előadta a műszerzője: Major J. Gyula, zeneművész. 4. Eredeti cigány népdalok és dallamok bemutatásával. Közreműködtek: Makay Katinka urleány és N. Szücs Ferenc gimnáziumi énektanár. 6 Major J. Gyula tárogatóra írt szerzeményeit előadta; Laszczik Ernő, tárogatóművész. 7. Záró beszédet tartott Farkas Sándor fővárosi tanítóképző igazgató 8. Induló. Fülöptől. Előadta a gimnázium ifjúsági zenekara.

— **A hívő Amerika.** A katolikus Franciaország a pénzürtékekről eltüntette azt a régi feliratot „Dieu protège la France“ (Isten óvja Franciaországot.) Ugyanakkor az Amerikai protestáns egyesült-államok kormánya elrendelte a régi jelmondat újra felélesztését: „In God we trust.“ azaz: Bizalmunk Istenben.

Tartalom-jegyzék: Vettetek-é Szentleket. Vándor. — Unio. Dr. Ferenczy Gyula. — A debreceni ref. egyetem. Kovács Sándor. — Antal Gábor püspök beszéde a főrendiházban. — Külön-félék.

Felelős szerkesztő: **Dr. Ferenczy Gyula.**

Alkalmi vétel.

Bükk tűzifa I. osztályu száraz vagonként

Debrecenbe szállítva 240 korona.

Fakereskedő Vállalat

Tiszolcz.

— **Vizsgai jutalom-könyvül és konfirmációi, ünnepi emlékkönyvül** csakis hazafias irányu és protestáns jellemképző ifjúsági könyveket alkalmazzunk. Ilyenek: **V a d a y József** egyházkerületileg aprobált munkái: 1. A Protestáns Jellem. Iskola-kötésben 1 kor., Diszkötésben 1 kor. 60 fill. és 2 korona árban. 2. A Protestáns lelkület. Diszkötésben 1 kor. és 1 kor. 30 fill. Füzve 80 fill. 3. Tanulók Vezérkönyve a hazafias jellemben és jó erkölcsben 1 kor. 30 fill. és 1 k. 80 fill. 4. Rákóczi és a Kuruczvilág. Diszkötésben, képekkel 2 korona és 3 korona. 5. Rákóczi emlékfűzet 10 fillér. Megrendelhető: **Vaday Józsefnél Nagyvárad.**

Pályázat s. lelkészi állásra.

Évi fizetése 500 (ötszáz) korona, mely az egyház pénztárából havonként fizettetik. Teljes ellátás nálam, mosáson kívül. Egy butorozott szoba ágynemű nélkül. Kötelessége: A lelkészi teendőkből s irodai munkákban való segédkezés.

Az állás július hó elején, legkésőbb szeptemberben elfogalandó.

Levélbeli megkeresésre bővebb értesítést adok.

Öcsöd, 1908. jun. 1.

Csapó Péter
ref. lelkész.

Pályázat.

A hajdunánási református egyház egy férfi és egy nőtanítói állásra pályázatot hirdet. Egyik-egyik állás javadalmazása: törzsfizetés 1000 korona, lakbér 250 K., összesen 1250 korona azaz Egezerkétszázötven; melyből az állam 900 koronát havi előleges részletekben a többit pedig az egyházi pénztár negyedévi előleges részletekben fizet.

Kötelessége, az iskolaszék által meghatározandó, egy osztálynak a tiszántuli egyházkerületi A) tanterv szerinti tanítása. Az állomást szeptember 1-én kell elfoglalni. Okmányokkal felszerelt pályázatok f. é. július hó 15-ig alulirothoz adandók be.

Hajdunánáson, 1908. május 29-én.

Pákozdi Lajos
ref. lelkész, isk. széki elnök.

Pályázat.

A karcagi ref. főgymn. fenntartótestülete pályázatot hirdet két rendes tanári állásra u. m.

1. egy magyar-német szaki és

2. egy rajztanári rendes tanszékre.

Ezeknek az állásoknak javadalma: 2400 kor. kezdő fizetés, 480 kor. lakáspénz, fizetési fokozatokba való előlépésre, szabályszerű korpótlékokra, valamint állami fizetés kiegészítésre való jogosultság. Az orsz. tanári nyugdíjintézeti 5 százalékot a fenntartó testület fizeti.

A pályázat határideje 1908. július 1. Pályázhatnak oly protestáns első renden ref. vallásu tanárok vagy tanárjelöltek, a kiknek megnevezett szakokból oklevelek van.

Pályázati kérvények az egyháztanácshoz címezve a gymn. igazgatóságához küldendők keresztlevéllel, orvosi bizonyítvánnyal, lekekönnyvel, oklevél másolattal, katonai és eddigi esetleges tanári szolgálatot igazoló bizonyítvánnyal felszerelve.

A megválasztott tanár állását 1908. szeptember 1-én köteles elfoglalni; rendes tanári szolgálata, ha ez nálunk kezdődik, korpótlékokra való jogosultsága e naptól fogva, kezdődik másutt töltött rendes tanári évek a korpótléknál beszámíttatnak.

Karcag, 1908. jun. 1.

Papp Elek
ig. tanácsi elnök.

MÜHLE VILMOS

cs. és kir. udvari szállító

TEMESVÁR.

Mag-, Növény-, Rózsa- és Fa-Nagytenyészetek.

(Növelési terület 94 hold.) Világkivittel!

A legjobb magvak. A legnemesebb csemetefák. A legszebb diszfák,

== cserjék, rózsák, fenyők. ==

Kertészeti kézikönyv diletánsoknak.

Dus főárjegyzék ingyen.

Mielőtt

személy-, jelzálog- vagy építési

K Ö L C S Ö N

íránt intézkednék

kérjen díjtalanul prospektust

Meller L. Egyed

BUDAPEST, IX., Lónyai-utca 8.

Telefon — Interurban 45—31.

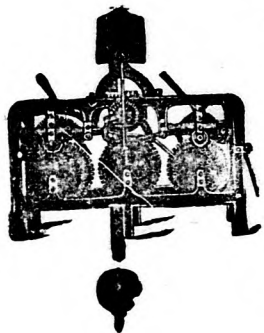
Löfkovits Arthur

— órás, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u. —

Egyházi készletek, keresztelő edények, urasztali poharak, tányérok, kannák alkalmi ajándékok nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Toronyórák

palota-, városházi-, gyári- és lak-tanya berendezését a legelőnyösb-ben eszközli

Mayer Károly utóda
Müller János
első magyar óragyár

= gőzerő berendezéssel =
Budapest, VII., Csömöri-u.
50. saját házban.

Képes árjegyzékek és költségvetések bérmentve.

Lukács Vilmos és Testvére

Hatvan-utca 5

Tető fedési vállalat Eternit aszbeszt cement palával. Aszfalt lemezek egyszerű és kettős ragasztott fedés Facement tetők készítése. Mindennemű beton és cement munkák. Portland és román ezement.

Telefon 308.

A magyar védőegyesület 340—42. számú védőtáblái.

Erős takarékos konyha
tűzhelyek edények

mosó facsaró és mángorló
gépek raktára.

Sesztina Lajos

vaskereskedésében

DEBRECEN, Piac-u. 23

Hajdumegyei Népbank

mint szövetkezet.

Ötödik évtársulatát 1908. január elsején nyitotta meg melybe tagok bármikor beléphetnek.

Az intézet tagjainak száma rövid négy évi fenállása alatt 4200-re emelkedett, a kik 16,000 törzsbetétre több mint 800,000 koronát fizettek be, mely összeg az évtársulat tartama alatt 2500,000 korona tőkének felel meg.

A vidéki tagok befizetését megkönnyítjük azáltal, hogy a pénz beküldésére postatakarékpénztári befizetési lapokat díjtalanul adunk.

A törzsbetétek eddig megállapíthatólag 6/-ot jövedelmeznek.

Kölcsönöket a hét bármelyik napján utólag fizetendő legolcsóbb kamat mellett folyósít.

Minden 10 korona kölcsön heti 50 fillérjével visszafizethető, melyben a kamat is befoglaltatik, tehát külön kamatot nem kell fizetni.

Kölcsönöket adunk: 1. A befizetett összeg $\frac{3}{10}$ erejéig kezesség nélkül. 2. Kezességi kölcsönöket egy vagy több elfogadható kezességjótállása mellett, még azon esetben is, ha azok nem szövetkezeti tagok. 3. Jelzálog kölcsönöket ingatlanokra való bekebelezés mellett. 4. Zálog kölcsönöket biztosítékul elfogadható értékekre.

Jelentkezések az ötödik évtársulatba való belépésre vagy kölcsön iránt, bármely nap délelőtt vagy délután az épület helyiségében Piac-utca 69. szám, az Ipar- és keresk. kamara épületében eszközölhetők.

Dr. Révi Nándor,
jogtanácsos.

Dr. Brukner Ernő,
elnök.

Ügyvezető választmány:

Dr. Ferenczy Gyula,
elnök.

Hegedüs Sándor.

Grósz Nagy Ferencz.

Orgona - Harmoniumok

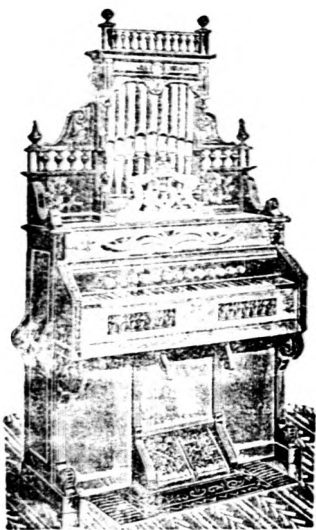
A gyönyörű hang, melyet a világhírű és elismert legjobb gyártmányú amerikai rendszernek elmés szerkezete elővarázsol, önmagának zeng dicséretet. 65 forinttól minden árban kapható.

Első magyar — villamos erőre berendezett — hangszergyár.

Stowasser J. es. és kir. udvari hangszergyáros, a m. kir. zene-akadémia, színházak, művészek stb. szállítója

BUDAPEST, II., Lánchíd-utca 5.

Továbbá ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb minőségű összes huros-, vonos- és fuvó-hangszereit, szakértői és feltétlen szolid árak mellett.

Hangfokozó-gerenda mely által bármely hegedű, gordonka beillesztése után sokkal jobb, erősebb és lágyabb hangot nyer. (Biztos siker.) Hegedűbe hangfokozó-gerenda 4 frt. Kezesség minden egyes hangszernél.

Legnagyobb gyár és raktár.

Saját találmányu (Rákóczi) **Tárogató**; általános elismert legjobb, mely tökéletes solo hangszerré általam konstruáltatott iskolával 35 forinttól feljebb.

Az összes hangszerek javítása különleges, szakszerű pontossággal, jutányos árban; kezesség minden egyes hangszernél. Arjegyzék minden egyes hangszerről külön, kívánatra bérmentve küldetik.

— Kivitel nagyban és kicsinyben.

Szives figyelmébe ajánljuk a közelgő konfirmáció alkalmára Révész-Szoboszlay S. Szabó-féle Konfirmációra előkészítő kátét

kérdések és feleletekben.

Ara 30 fillér.

Minden 10 egyszerre rendelt példány után egyet

ingyen adunk.

Konfirmációi emléklapok

darabja 4—5 és 6 fillér.

100 darab egyszerre való vételénél 3.60, 4.50, 5.40 Kaphatók :

HEGEDŰS ÉS SANDOR

protestáns irodalmi könyvkiadóhivatala.
Debrecenben.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

könyvnyomdája

a legolcsóbban és izléseken készít mindenféle nyomdai munkát, u. m.

Táblázatokat, Alapszabályokat, Könyveket, Műveket, Béli meghívókat, Névjegyeket, Röpiratokat, Adó könyvecskéket, Lapokat, Termény-, Pénz-, Magtárkezelési íveket, Eljegyzési- és Lakodalmi kártyákat, Stb.

Első magyar — villamos erőre berendezett — hangszergyár.

STOWASSER J.

es. és kir. udv. hangszergyáros

a m. kir. zeneakadémia, színházak, hadsereg, művészek stb. szállítója

Budapest, II., Lánchíd-utca 5.

Ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb minőségű vonos-, huros- és ütőhangszereit.

Specialista: huros, vonos, fuvó-hangszerek készítésében és javításában. — **Hangfokozó-gerenda!!** mely által bármely hegedű, gordonka, melybe az illesztetik, sokkal jobb, erősebb és lágyabb hangot nyer. (Biztos siker.) Kezesség minden egyes hangszernél. — **Hegedűbe hangfokozó-gerenda 4 frt.** Régi mesterhegedűk vétele és eladása. **Legnagyobb gyár és raktár.** Saját találmányu (Rákóczi) **tárogató**; általános elismert legjobb, mely tökéletes solo-hangszerré általam konstruáltatott. Iskolával 35 frttől feljebb. — **Orgona-harmoniumok.** A gyönyörű hang, melyet a világhírű legjobb gyártmányú amerikai rendszernek elmés szerkezete elővarázsol, önmagának zeng dicséretet.

65 forinttól minden árban kapható.

Az összes hangszerek javítása különleges szakszerű pontossággal, jutányos árban; kezesség minden hangszernél. Arjegyzék minden egyes hangszerről külön, kívánatra bérmentve küldetik. — Kivitel nagyban és kicsinyben.

Orgonaépítészeti műterem

DEBRECENBEN.

Darabos-utca 7. szám alatt (a Collégium mellett.)
Fennáll 1883. óta.

Készíték a mai kor legtökéletesebb vívmányai szerint bármily rendszerű s nagyságu új orgonákat, jótállás mellett. — Orgona építészetem fennállása alatt 193 ev. ref. egyháznak szolgáltam teljes megelégedésükre munkámmal, melyeknek jóságával, kiválóságával elértem azt, hogy minden évben növekszik a cégem iránti bizalom, melynek folytán a mult évben üzletemet gépekkel szereltem fel, hogy minden tekintetben a kor színvonalán álljak.

Elvállalok régi orgonák új szerkezetre való átalakítását áthelyezését, tisztítását és javítását, vagy évi gondozását mérsékelt áron. A nagyszerű és tekintetes egyházi előjáróság szives pártogása sába ajánlva továbbra is magamat teljes tisztelettel

Kerékgyártó István

orgona építő.

Amerikai Cottage-szivölégrendszerű
harmoniumokat

valamint európai rendszer szerint
a legolesőbban szállit

Pajkr Rezső és Társa

Budapest, VIII., József-körut 15. szám.

Pianók.

Ára 120 kor.-tól
fölfelé. —
Részletfizetések
8 kor.-tól fölfelé

Pianinók.

Képes árjegyzék
ingyen és bérn.
= 5 évi =
jótállás.

Pedálos-harmoniumok

mindkét rendszer szerint és minden nagyságban pontos orgonaméretekkel, templomok, szemináriumok részére

Kálvin János művei.

Szerkeszti CZEGLÉDI SÁNDOR.

Eddig megjelentek :

1. A genfi egyház káteja.

Fordította Czeglédi S. Ára 60 fillér

2. Az egyház reformálásának szükségességéről.

Fordította Czeglédi S. Ára 80 fillér.

3. Kálvin János értekezése az ereklyékről.

Franciából fordította Czeglédi S. Ára 50 fillér.

4. Sadolet biboros levele. Kálvin válasza

Fordította Ladányi Pál. Ára 60 fillér.

Sajtó alatt vannak :

5. III. Pál pápa levele Kálvin János megjegyzéseivel.

Fordította Czeglédi S. Ára 50 fillér.

6. A párisi theol. fakultás hitcikkei Kálvi ellenirataival.

Fordította Pongrácz József. Ára 50 fillér

Minden kötet külön kapható.

Az 1908. év elején e hat mű egy diszes kötetben is meg fog jelenni. — A 25 ivnyi terjedelmű kötet ára 4 korona 50 fillér lesz.

Mind e művek megrendelhetők

a Magyar Kálvin-fordítók bizományosánál

Kis Tivadar könyvkereskedésében PÁPÁN

Alapított 1851-ben.

DÁVIDHÁZY KÁLMÁN

elsőrangú könyvkötészete és diszműves üzlete

DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s kifogastalan munkát készít mindennemű könyvkötészeti, diszműcikkben és börmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más *Egyházi műveket* tömeges mennyiségben, versenyképes kivitelben és *gyári áron*.

Anyakönyveket, tartós jókötésben
Szent Bibliát és emléklapokat
különleges diszkötésben jubileumokra.

Aranykönyvek egyházak számára mely jótékony adományok nyilvántartására is alkalmas.

Kéziratok befoglalására **tablákat**, melyek a szöszéken vagy temetéseknél előnyösen használhatók.

Iskolák számára térképek és táblázatok felhuzását vászonra vagy papírra és ezeken kívül még számcseszakba vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikkre nézve azonnal szolgálók, — számítások a különleges munkákhoz, — mint *Disztáblák, Emléklap és aranykönyveken, rajzokkal, kívánatra izletes stylusban, levéltári okmánytartók.*

Baktai EGRY FERENCZ

== harangöntő ==
Kis-Gejőcz, Ungmege.

A milleniumi kiállításon kitüntetve.

Hódmezővásárhelyen 1904-ben
== arany oklevelet nyert. ==

Ajánlja
harangöntő
műhelyét.

mely a legrégebb és a legjobb hírnevű az országban teljes szavatosság mellett, szállit

harangokat

bármint súlyban, nemetszőket feltétlenül visszavesz, a költségeket visszatéríti Arjegyzéket bérmentesen küld.

Nagyon sok elismerő irat.

Novotny Antal

harangöntőde és
vasharanglábgyár

Temesvár - Gyárvaros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes rangosportok előe meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányu új modern atlyukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hege-düéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hangok, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgros harang hangban egyenlő 467 kgros régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákkal, régi harangok lyet

nekel való újra szerelését és vertvas-harang állványokkal. Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. -- Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagy éremmel kitüntette.

A „Neumann M.” cég debreceni áruházáról.

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari szállító

Debrecen. Fő-tér, a magy. kir. postával szemben.

Áruházában levő mindennemű öltönyök, színre, minőségre és olcsóságra nézve első helyen állanak.

Kizárólag csak a tulajdonát képező eredeti modelljeiszerint készült férfi- fiu- és gyermekruhák vannak raktáron.

Minden darab saját műhelyében, személyes felügyelete alatt készül.

Az ország minden nagyobb városaiban hatalmas fiók-telepek.

Alapított 1845-ben.

Mérték szerint külön osztály

ALAPITVATOTT 1845-ben.